

การวิจัยและพัฒนาความเป็นโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูน
วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
RESEARCH AND DEVELOPMENT IS A MORAL SCHOOL
OF BANGTABOON WITTAYA SCHOOL

¹บุษยมาศ ช่วงชู และ ²อภิชาติ เลนะนันท์

¹Budsayamas Choungchu and ²Apichat lenanan

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

budsayamaschoungchu@gmail.com

Received: July 24, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) เรื่อง การวิจัยและพัฒนาความเป็นโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี 3) เพื่อติดตามผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 15 คน และนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 โรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 58 คน รวมทั้งสิ้น 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สังเคราะห์เอกสารจากแบบรายงานการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ใน

¹นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ครูและนักเรียนต้องการคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ประการ ได้แก่ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และมีจิตอาสารักษาสีเสื้อแฉ่ง 2) รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของ โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพชรบุรีดำเนินการ 6 ขั้นตอน ผ่านกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ได้แก่ โครงการพัฒนาจริยคุณ ค่ายยุวชนคนคุณธรรม คีนคุณธรรมสู่ห้องเรียน ครอบครัวคุณธรรม และการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 3) ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมโดยภาพรวมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ได้รับรางวัลระดับชาติ ระดับภาค ระดับเขต ตรวจราชการ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา รวม 22 รางวัล และมีความพึงพอใจจากการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา คิดเป็นร้อยละ 98

คำสำคัญ : คุณธรรมจริยธรรม; โรงเรียนคุณธรรม; คุณธรรมอัตลักษณ์

Abstract

This research is a research and development (R&D) on the research and development of the Moral School of Bangtaboon Wittaya School. Under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office The objectives are 1) to study the conditions and moral problems of Bangtaboon Wittaya School. under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office. 2) to study the moral development model of Bangtaboon Wittaya School. 3) to follow up on the results of using the moral development model of Bangtaboon Withhaya School. Under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office The target groups were Bangtaboon Wittaya School administrators, 15 teachers and educational personnel at Bang Taboon Wittaya School, and 58 Bangtaboon Wittaya School grade 1-6 students, a total of 74 people. The research was the synthesis of documents from the OBEC moral school project activity report form, 2-star level, interview form, observation form, moral school driving manual of Bangtaboon Wittaya School. Under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office be consistent The value is between 0.67-1.00. The questionnaire is an estimate scale. and a satisfaction assessment form The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, and mean. The results showed that 1) Current conditions, problems and needs in morality and ethics of administrators, teachers, and students require 3 virtues, namely, responsibility, discipline. and have volunteer

spirit to conserve the environment. 2) Moral development model of Bangtaboon Wittaya School Under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office, it carries out 6 steps through 5 main activities, namely, morality development project; moral youth camp Returning virtue to the classroom moral family 3) Overall moral development performance of administrators, teachers and students was at the highest level, schools, administrators, teachers and students. Received 22 prizes at the national level, regional level, government inspection area level, provincial level, and educational area level, and were satisfied with the moral development work of administrators, teachers and students of Bangtaboon Wittaya School. accounted for 98 percent

Keywords : morality and ethics; moral school; moral identity

บทนำ

การศึกษาคือการพัฒนามนุษย์ เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่การศึกษาของไทยในปัจจุบัน ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาด้านทักษะความคิด เน้นทักษะการเรียนรู้ ทางด้านวิชาการ เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ จนเกิดการละเลยถึงพฤติกรรม และคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน หากสังคมเน้นแต่คนเก่งก็จะได้คนเก่ง แต่หากคนเก่งเหล่านั้นขาดคุณธรรม จริยธรรม เขาก็กลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม ขาดจิตสาธารณะ เพราะโดยปกติแล้วคนที่เห็นแก่ตัวจะไม่อยากให้คนอื่นเก่งกว่าตนเอง ถ้าหากสอนโดยเน้นให้เด็กเป็นคนเก่ง โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมที่เห็นอยู่เช่นทุกวันนี้ที่เกิดเป็นปัญหาตามมามากมาย เช่น นักเรียนบางส่วนขาดความมีระเบียบวินัย เข้าห้องเรียนไม่ตรงเวลา การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาของโรงเรียนและห้องเรียนไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งงานตามกำหนด ไม่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งของเครื่องใช้ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีการเสียสละ และไม่มีสัมมาคารวะ เป็นต้น โรงเรียนจึงควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนที่เน้นทั้งวิชาการ ทักษะการดำรงชีวิต และการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนควบคู่ไปด้วย

การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความสามัคคี สันติวิธีวิถีประชาธิปไตย พัฒนาคณะโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้(กระทรวงศึกษาธิการ,2552: 1 - 2)

โรงเรียนหรือสถานศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องหล่อหลอมที่จะผลิตทรัพยากรบุคคลอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทางด้านคุณธรรมควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเติมเต็มศักยภาพผู้เรียนในด้านทักษะปฏิบัติที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับสังคม ผู้เรียนจึงควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมในแต่ละบริบท ด้วยเหตุนี้การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม สามารถตอบสนองสังคมได้ โดยการสร้างเสริมและปลูกฝังนักเรียนให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนและสังคม สามารถควบคุมดูแลตนเอง และสังคมส่วนรวมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โรงเรียนเองสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และนักเรียนประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดี (กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, 2544: 8)

โครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธาน เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามารถ” และพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้เร่งรัดพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560: 9) เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งดังกล่าว มาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาจึงจัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ขึ้น โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คัดเลือกโรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเพื่อให้ดำเนินงานของโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีเป้าหมาย มีผลลัพธ์และผลผลิตที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาจึงร่วมมือกับมูลนิธิยุวสถิรคุณ ในการประชุมอบรมพัฒนาศักยภาพให้ทราบแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรักผดชอบชั่วดีรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560: 9) ผวนวกกับรัฐบาล ได้ประกาศนโยบายในการสร้างค่านิยมหลักของคน

ไทย 12 ประการ เพื่อต้องการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี ให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนซึ่ง สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ, 2551: 5) มีความสอดคล้องกับนโยบายโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีกรอบแนวคิด 5 ด้าน คือ พอเพียง กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี ช่วยสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 6)

จากความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพประมง ทำงานช่วงกลางคืนและเช้ามืด ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมาโรงเรียนสาย ไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ พื้นฐานครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างลำบากถึงปานกลาง ขาดความพร้อมในเรื่องการเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดเป้าหมายในการศึกษาต่อและการดำเนินชีวิต และส่งผลให้นักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านพฤติกรรม เรื่องความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ไม่สนใจเรียน ขาดน้ำใจ และไม่มีจิตอาสา จึงได้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 เพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ได้รับการยกระดับคุณภาพเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 1 ดาว เมื่อปีการศึกษา 2561 และได้รับการยกระดับคุณภาพเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว เมื่อปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและพัฒนาความเป็นโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ทราบแนวทางในการพัฒนา เสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน และเพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
3. เพื่อติดตามผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 15 คน และนักเรียนระดับชั้น ม.1-6 โรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 58 คน รวมทั้งสิ้น 74 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักการ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา บริบทของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสังเคราะห์เอกสาร จากแบบรายงานการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว

3.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

3.3 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

3.4 แบบประเมินพฤติกรรม แบบ Rubric 5 อันดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง ปานกลาง บางครั้ง และน้อยครั้ง

3.5 แบบประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแบบประเมินพฤติกรรม และแบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ครูและนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่าตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ตามพระราชประสงค์ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เนื่องจากโรงเรียนประสบกับสถานการณ์เสี่ยงและปัญหาด้านคุณธรรมของโรงเรียน คือโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพประมง ทำงานช่วงกลางคืนและเช้ามีด ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมาโรงเรียนสาย ไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ พื้นฐานครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างลำบากถึงปานกลาง ขาดความพร้อมในเรื่องการเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดเป้าหมายในการศึกษาต่อและการดำเนินชีวิต และส่งผลให้นักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านพฤติกรรม มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ นักเรียนทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีความพอเพียง ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากปีการศึกษาที่ผ่านมา ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ที่บ้านมากขึ้น นักเรียนใช้สื่อโซเชียลมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านคุณธรรมที่ไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงมุ่งหวังจะให้โรงเรียนดูแล ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามให้แก่นักเรียน ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 1 ดาว เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2561 และผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563

1.2 ผลการศึกษาความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อมาใช้เป็นพื้นฐานการพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยศึกษาวิธีศึกษาประชุมสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร จำนวน 1 คน ครู จำนวน 15 คน และนักเรียน 58 คน รวมจำนวน 74 คน พบว่า

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ได้ดังนี้ เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับนักเรียนและคณะครูมากขึ้น เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง และอยากส่งเสริมในเรื่องของการมีจิตอาสา โดยเฉพาะกับพื้นที่ของโรงเรียนที่มีป่าชายเลน ควรส่งเสริมให้ทุกคนในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำจิตอาสารักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น และเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คนในชุมชน เครือข่าย เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของครู ได้ดังนี้ จากปัญหาที่พบจากการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ผ่านมา ควรสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนได้รับทราบนโยบาย เป้าหมายที่โรงเรียนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และผลคาดหวังที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนัก และร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และสรุปร่วมกันให้จัดทำแผนบูรณาการวิชา ขุนมนูและวิชาคุณธรรม ให้เป็น ขมรมเพิ่มพูนบางตะบูนวิทยา เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ จุดเด่นด้านบริบทสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ได้ดังนี้ นักเรียนได้ร่วมกันสรุปปัญหาที่อยากแก้ร่วมกัน โดยปัญหาที่เห็นตรงกันมากที่สุดยังเป็น 3 คุณธรรมอัตลักษณ์ คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และการมีจิตอาสาทำสิ่งดีเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อช่วยกันสร้างจุดเด่น และสนับสนุนคุณธรรมที่ส่งเสริมให้ทุกคนร่วมกันทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2. การพัฒนาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี คือ คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประกอบด้วย

2.1.1 ชื่อเรื่อง คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2.1.2 ความเป็นมาและความสำคัญ โครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธาน เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” และพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้เร่งรัดพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560: 9)

2.1.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1.3.1 จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2.1.3.2 จำนวนผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2.1.3.3 จำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียน ที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 3 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และมีจิตอาสาทำสิ่งดีเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

2.1.4 ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม

2.1.4.1 มีอุดมการณ์คุณธรรมในการพัฒนาในโรงเรียนคุณธรรม

2.1.4.2 มีกลไกและเครื่องมือในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมร่วมกันทั้งโรงเรียน

2.1.4.3 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความพอเพียง ความกตัญญู และความซื่อสัตย์สุจริตในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2.1.4.4 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง
 2.1.4.5 มีกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความรับผิดชอบจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

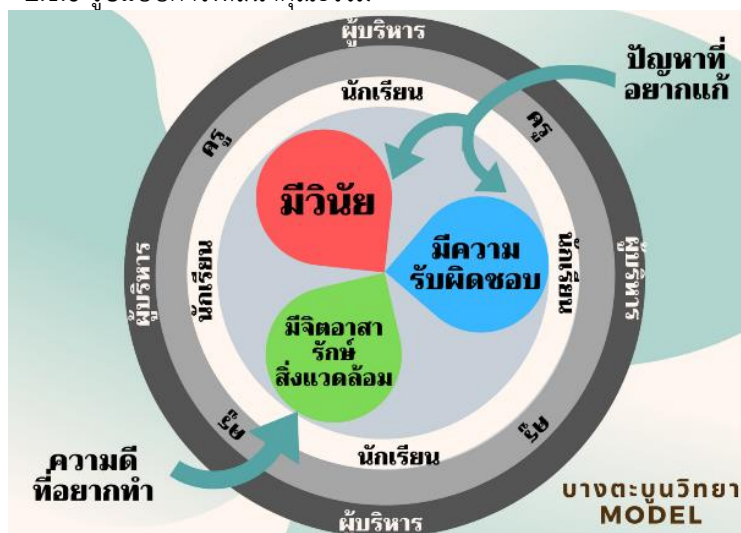
2.1.4.6 มุ่งองค์ความรู้ นวัตกรรมด้านคุณธรรมฯ บูรณาการไว้ในชั้นเรียน

2.1.4.7 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมฯ

2.1.5 บทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน กำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และการประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักประกันให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ

2.1.6 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา

2.1.7 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลুকุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4.1 การจัดทำโครงการคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 4.2 การจัดค่ายยุวชนคนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 4.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนที่ 4.4 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 4.5 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 6.1 การสร้างการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 6.2 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง

ขั้นตอนที่ 6.3 การนิเทศติดตาม

ขั้นตอนที่ 6.4 การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 6.5 การถอดบทเรียน

ขั้นตอนที่ 6.6 การประชาสัมพันธ์

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนตามกรอบแนวคิดในการศึกษาของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำนวน 2 คน ได้แก่ นายบุญช่วย วาดวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนคงคาราม และนายภูติศ ฤทธิ์จำรุง ผู้อำนวยการโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน แก่ นายนายวรากรณ์ นาถมทอง ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ด้วยแบบประเมินหาค่าความเหมาะสมของแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนตามกรอบแนวคิดในการศึกษาของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีผลดังนี้ แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนตามกรอบแนวคิดในการศึกษาของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67- 1.00

3. การติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา

3.1 มีการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยใช้ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตารางที่ 1 ผลการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนบางตะบูนวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

รายการ การ ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ					คะแนน ที่ได้	แปล ผล
		5 ทุกครั้ง	4 บ่อยครั้ง	3 ปาน กลาง	2 บางครั้ง	1 น้อยครั้ง		
1. มีความรับผิดชอบ								
1.1	เอาใจใส่ในการทำงาน	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
1.2	ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน	-	√	-	-	-	4.00	มาก
1.3	วางแผนกำหนดแนว ปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและ เป็นระบบ	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
1.4	ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง	-	√	-	-	-	4.00	มาก
1.5	รับผิดชอบต่อหน้าที่	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
	รวม	15	8	-	-	-	23	-
	เฉลี่ย	3.00	1.60	-	-	-	4.60	มากที่สุด
2. มีวินัย								
2.1	ตรงต่อเวลาและไม่ เบียดเบียนเวลาราชการ	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
2.2	แต่งกายสุภาพเหมาะสม ถูกกาลเทศะ	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
2.3	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
2.4	มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ หลอกลวงตนเองและผู้อื่น	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
2.5	มีความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้ กระทำ	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
	รวม	25	-	-	-	-	-	-
	เฉลี่ย	5.00	-	-	-	-	-	มากที่สุด
3. มีจิตอาสาрыхสิ่งแวดลอม								
3.1	เสียสละ แบ่งปัน และ ช่วยเหลือผู้อื่น	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
3.2	ช่วยเหลือกิจกรรมของ โรงเรียนและชุมชน	-	√	-	-	-	4.00	มาก
3.3	ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน	-	√	-	-	-	4.00	มาก
3.4	ประหยัดน้ำ ไฟ และ ทรัพยากร	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
3.5	อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ ระบบนิเวศป่าชายเลน	√	-	-	-	-	5.00	มากที่สุด
	รวม	15	8	-	-	-	23	-
	เฉลี่ย	3.00	1.60	-	-	-	4.60	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการติดตามการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 (มากที่สุด) มีรายละเอียดดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 (มากที่สุด) ด้านวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (มากที่สุด) และด้านจิตอาสาทำสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 (มากที่สุด)

ตารางที่ 2 ผลการติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของครู โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

รายการ ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ					คะแนน ที่ได้	แปล ผล
		5 ทุกครั้ง	4 บ่อยค ั้ง	3 ปาน กลาง	2 บางครั้ง	1 น้อย ครั้ง		
1. มีความรับผิดชอบ								
1.1	เอาใจใส่ในการทำงาน	50 3.33	20 1.33	-	-	-	70 4.67	มากที่สุด
1.2	ขยัน มุ่งมั่นในการทำงาน	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มากที่สุด
1.3	วางแผนกำหนดแนว ปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและ เป็นระบบ	30 2.00	36 2.40	-	-	-	66 4.40	มาก
1.4	ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มากที่สุด
1.5	รับผิดชอบต่อหน้าที่	55 3.67	16 1.07	-	-	-	71 4.73	มากที่สุด
	รวม	285	72	-	-	-	357	-
	เฉลี่ย	3.8	1.2	-	-	-	4.76	มากที่สุด
2. มีวินัย								
2.1	ตรงต่อเวลาและไม่เบียดเบียน เวลาราชการ	50 3.34	20 1.33	-	-	-	70 4.67	มากที่สุด
2.2	แต่งกายสุภาพเหมาะสม ถูก กาลเทศะ	65 4.33	8 0.54	-	-	-	73 4.87	มากที่สุด
2.3	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	65 4.33	8 0.54	-	-	-	73 4.87	มากที่สุด
2.4	มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ หลอกลวงตนเองและผู้อื่น	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มากที่สุด
2.5	มีความตั้งใจที่จะทำงานและ ติดตามผลงานที่ได้กระทำ	70 4.67	4 0.27	-	-	-	74 4.94	มากที่สุด
	รวม	325	40	-	-	-	365	-
	เฉลี่ย	4.34	0.67	-	-	-	4.87	มากที่สุด
3. มีจิตอาสารักสิ่งแวดล้อม								

รายการ การ ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ					คะแนน ที่ได้	แปล ผล
		5 ทุกครั้ง	4 บ่อย ครั้ง	3 ปาน กลาง	2 บางครั้ง	1 น้อย ครั้ง		
3.1	เสียสละ แบ่งปัน และ ช่วยเหลือผู้อื่น	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มาก ที่สุด
3.2	ช่วยเหลือกิจกรรมของ โรงเรียนและชุมชน	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มาก ที่สุด
3.3	ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน	55 3.67	16 1.07	-	-	-	71 4.74	มาก ที่สุด
3.4	ประหยัดน้ำ ไฟ และ ทรัพยากร	50 3.34	20 1.34	-	-	-	70 4.67	มาก ที่สุด
3.5	อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศป่าชายเลน	75 5.00	-	-	-	-	75 5.00	มาก ที่สุด
	รวม	330	36	-	-	-	366	-
	เฉลี่ย	4.40	0.60	-	-	-	4.88	มาก ที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ผลการติดตามการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของครู โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.83 (มากที่สุด) มีรายละเอียดดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.76 (มากที่สุด) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.87 (มากที่สุด) และด้านจิตอาสารักษาสีเสื้อแว่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 (มากที่สุด)

3.ความพึงพอใจจากการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา

ผู้วิจัยได้สอบถามประเมินความคิดเห็น และความพึงพอใจ จากการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยใช้แบบสอบถามวันที่ 23 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 100 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน ครู 15 คน และนักเรียน จำนวน 58 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 26 คน ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจจากการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำแนกตามระดับความคิดเห็นเป็นร้อยละ

รายการ	ระดับความคิดเห็น/ความพึงพอใจ (ร้อยละ)				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านคิดว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่ง จำเป็น	98	2	-	-	-
2. ท่านทำงานในกลุ่มครั้งนี้อย่างสามัคคีกัน	95	5	-	-	-
3. ท่านมีวิธีค้นหาปัญหาที่ตนเองอยากแก้ไข ได้	95	5	-	-	-
4. ท่านรู้ว่าตนเองมี “ความดี” ที่อยากทำ อย่างน้อย 1-2 เรื่อง	95	5	-	-	-

5. ท่านมีส่วนคิดคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน	95	5	-	-	-
6. ท่านมีส่วนคิดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน	98	2	-	-	-
7. ท่านช่วยเพื่อนคิดโครงการคุณธรรมของกลุ่ม	91	9	-	-	-
8. ท่านเห็นว่าโครงการคุณธรรมของกลุ่มใช้ แก้ปัญหาได้จริง	90	10	-	-	-
9. ท่านเข้าใจตัวชี้วัดของโครงการคุณธรรม ของกลุ่ม	95	5	-	-	-
10. ท่านคิดว่าโครงการคุณธรรมของกลุ่ม นำไปปฏิบัติได้จริง	97	3	-	-	-
รวม (คิดเป็นร้อยละ)	94.9	5.1	0	0	0

จากการประเมินผล พบว่า สิ่งที่คุณผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นว่าเหมาะสม/พึงพอใจในระดับดีมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่ง จำเป็น ร้อยละ 98 และสิ่งที่คุณผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นว่าเหมาะสม/พึงพอใจ ในระดับน้อยที่สุด คือ ท่านเห็นว่าโครงการคุณธรรมของกลุ่มใช้แก้ปัญหาได้จริง ร้อยละ 90

อภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราช ปณิธาน เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัด กิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” และพระราชประสงค์ของ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับผิดชอบใน การจัดการศึกษา ได้เร่งรัดพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผ่านกิจกรรมโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” เพื่อพัฒนาโรงเรียนใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นการพัฒนาเยาวชนได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิยุวสถิรคุณ ,2560: 9) โรงเรียนประสบกับสถานการณ์เสี่ยงและปัญหาด้านคุณธรรมของโรงเรียน คือโรงเรียน ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ มีอาชีพประมง ทำงานช่วงกลางคืนและเข้านมด ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาดูแลนักเรียน ส่งผลให้ นักเรียนมาโรงเรียนสาย ไม่ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ พื้นฐานครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะ ค่อนข้างลำบากถึงปานกลาง ขาดความพร้อมในเรื่องการเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดเป้าหมายใน การศึกษาต่อและการดำเนินชีวิต และส่งผลให้นักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านพฤติกรรม มีพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ นักเรียนทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีความพอเพียง ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากปีการศึกษาที่ผ่านมา ประกอบกับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา

2019 ที่ทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ที่บ้านมากขึ้น นักเรียนใช้สื่อโซเชียลมากขึ้น ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมด้านคุณธรรมที่ไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงมุ่งหวังจะให้โรงเรียนดูแล ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา และปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีงามให้แก่นักเรียน โดยโรงเรียนผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 1 ดาว เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2561 และผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนและสังเคราะห์เอกสาร จากแบบรายงานการดำเนินกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว และจากการประชุม มาสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยดำเนินการ 6 ขั้นตอน และคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ประการคือ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และมีจิตอาสา รักรักษ์สิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ได้แก่ โครงการพัฒนาจริยคุณ ค่ายยุวชนคนคุณธรรม คีนคุณธรรมสู่ห้องเรียน ครอบครัวคุณธรรม และการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

2. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า จากแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐานตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นโครงการหลักให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอบหมายให้โรงเรียนทั่วประเทศดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากกลุ่มผู้บริหาร ครู เป็นแบบอย่างที่ดี คิดร่วมกันกับนักเรียน สร้างองค์ความรู้ ทักษะในชีวิตประจำวันให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ถึงแนวปฏิบัติในโรงเรียนตามบริบทและสภาพปัญหาของโรงเรียน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ขั้นตอนที่ 6.1 การสร้างการมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 6.2 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง ขั้นตอนที่ 6.3 การนิเทศติดตาม ขั้นตอนที่ 6.4 การประเมินผล ขั้นตอนที่ 6.5 การถอดบทเรียน ขั้นตอนที่ 6.6 การประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประสบผลสำเร็จโดยพิจารณาจากการที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเป็นไปตามคุณธรรมเป้าหมายและบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัย และมีจิตอาสา รักรักษ์สิ่งแวดล้อม

นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด สามารถประเมินยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว ซึ่งเพิ่มขึ้นหลังการวิจัย และใช้คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียน

คุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี สอดคล้องกับคู่มือโรงเรียนคุณธรรม สพฐ., (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิยุวสถิรคุณ, ๒๕๖๐) และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทองพลู ภูสิม(2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ระดับพฤติกรรมเป็นไปตามความต้องการของคณะครูและผู้บริหาร หลังจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. ติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า จากการศึกษาผลการใช้คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 (มากที่สุด) มีรายละเอียดดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 (มากที่สุด) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.00 (มากที่สุด) และด้านจิตอาสารักษาสีสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 (มากที่สุด) ครู โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.83 (มากที่สุด) มีรายละเอียดดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.76 (มากที่สุด) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.87 (มากที่สุด) และด้านจิตอาสารักษาสีสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 (มากที่สุด) และนักเรียน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.71 (มากที่สุด) มีรายละเอียดดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 (มากที่สุด) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.67 (มากที่สุด) และด้านจิตอาสารักษาสีสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.78 (มากที่สุด) แสดงให้เห็นว่าการใช้คู่มือการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ช่วยให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกิดคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ประการ ตามคุณธรรมเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

นอกจากนี้ยังเป็นผลให้โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ได้รับรางวัลระดับชาติ ระดับภาค ระดับเขตตรวจราชการ ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษามากมาย อาจเนื่องมาจากการนำรูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ สามารถพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียน เข้าใจ ตระหนัก และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางการจัดทำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม เพื่อให้ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนได้แสดงออกทางด้านจริยธรรมที่ดี เช่น คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และต้องให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่งคนดี และมีความสุขสามารถเรียนรู้และพัฒนานตนเองได้เต็มตามศักยภาพ อีกทั้งการพัฒนาที่ได้ผลต้อง

อาศัยการมีส่วนร่วม และสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจน โดยสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2544). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- โกสินทร์ รังสียาพันธ์ (2531: 20 อ้างถึงใน ประภัทร์ กุดหอมและคณะ, 2561: 15) *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนพังโคนวิทยาคมด้วยกิจกรรม 3 ประสาน*. โรงเรียนพังโคนวิทยาคมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิรา คำทา และ สมบัติ วรินทร์นุวัตร. (2559). *การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น*. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 9(2), 1962-1978.
- ณัฐพร ส่งศรีและสงวน อินทร์รักษ์. (2562). *การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทองพูล ภูสิม. (2553). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีระ ชันบุตร. (2562). *กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตรับผิดชอบนาหวางสระแก้ว) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ ขวัญคาวิณและคณะ (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมอย่างยั่งยืน*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยนครพนม
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูรศรี กวานปรัชชา. (2558). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตามแนวพุทธและแนวความคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประวิทย์ โอวาทกานนท์. (2555). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- พระวัชร ส่วโร (กลีวัฒน์). (2558). *การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวัดรังสิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จังหวัดปทุมธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพศาล มั่นนอกและคณะ. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง. (2557). *กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก*. กรุงเทพฯ: เอส.ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *บทเส้นทางสร้างคนดี*. กรุงเทพฯ : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สหมิตร พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุริยนต์ อีทร์อุดม. (2560). *การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ในเขตตรวจราชการที่ 10 โดยกระบวนการ SPREAD*, รายงานวิจัย. เขตตรวจราชการที่ 10 : อุตรธานี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (19 ตุลาคม 2563). *พระบรมราโชบายด้านการศึกษาใน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร.เข้าถึงได้จาก*
<https://www.bic.moe.go.th/images/stories/120170702-The-Education-Act.pdf>
- อมรรัตน์ วงศ์ศรียา, (2562). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : กรณีโรงเรียนบ้านนาแม่ด สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.